

Zemlje članice Europske unije friziraju podatke o energetske uštedama. Članice koje imaju "porez na ugljik" veći od minimalnog europskog predviđenog zakonom, sada računaju koliko bi energije potrošile u proteklih desetak godina (od kad su porezi uvedeni) da su energiju oporezivale po minimalnom porezu. Dakle, sada kao uštedu energije prikazuju računovodstvenu razliku između prihoda ostvarenih višim porezom i one koju bi imale da su imale minimalni porez. Ovaj postupak je skandalozno amoralan. No, to se u EU ne smije tako reći, a zbog manjka demokratske kontrole nad ovakvim odlukama, EU mora nalaziti kreativne načine da se nosi s vlastitim svjesno nametnutim ograničenjima.

Europska direktiva o energetske učinkovitosti (EED) stupila je na snagu 2012. godine i trebala je do 2020. osigurati uštedu energije iz fosilnih izvora u iznosu od 20 posto. Sada kada je taj rok pred vratima pokazalo se da EU ima veliku rupu u proklamiranim i ostvarenim ciljevima. Drugim riječima, jako važan, članak 7. EED-a nije ispoštovan. Rupa ovako stvorena već sada snažno ugrožava realizaciju ciljeva za 2030. godinu. Rupa u ciljevima je velika i zbog toga što EU zapravo bilježi pad energetske učinkovitosti i uštede još od 2010. godine, a na ove dvije stvari početkom ove godine nadovezali su se i izrazito loši Integrirani energetske i klimatske planovi koji su na neki način Europske komisije poslužili kao kap koja je prelila čašu, te je Komisija morala napokon početi ispravljati vlastite energetske pogreške.

Ušteda postoji samo na papiru

Europska komisija objavila je krajem septembra tri preporuke koje bi zemljama članicama trebale pomoći da "iziđu na pravi put tranzicije na čistu energiju". Tako su to zvuči u "pozitivnom frejmanju jezika o klimatskim promjenama", zapravo još jednom neprihvatljivom kompromisu politike s kapitalom prihvaćenim na UN-ovom samitu o klimi u Parizu 2015. godine. EU se odlučila birokratski suočiti s manipulacijama zemalja članica i njihovim friziranim statistikama. Energetske učinkovitost i ušteda dakle u EU postoji samo na papiru. Zbog toga je bilo nužno revidirati Europsku energetske direktivu (EED) koja sada također nosi i "upute" zemljama kako da implementiraju odredbe o obaveznoj godišnjoj uštedi od 0.8 posto energije. Samo ta jedna obaveza, zbrojno nosi uštedu energije od 32.5 posto, odnosno u toj mjeri pomaže ostvarivanju europskih klimatskih ciljeva, pri čemu je primarni onaj o smanjenju stakleničkih plinova i povećanju udjela OIE na 30-50 posto. Integrirani nacionalni klimatske i energetske planovi, nisu uspjeli zadovoljiti čak šest točaka nužnih za ostvarenje EU klimatskih ciljeva, stoga se nova direktiva fokusirala na obvezivanje članica na

implementaciju tih šest točaka.

Jedna od šest točaka su statistike o energetske uštedama nastalima nakon uvođenja poreza na karbon. Ili kako su to birokratski kopirajteri složili: nalaže se “prvi princip energetske učinkovitosti”. Naime, i to je pozitivan frejming izrazito negativnog postupka, odnosno prikaza tabličnih energetske ušteda kao nečega što je postojalo u stvarnosti, iako je postojalo samo na papiru. Tu papirnatu razliku, zemlje EU sada žele prikazati kao stvarnu energetske uštedu.

Više studija tokom godina provedeno je s ciljem da se pokaže međusobna dinamika poreza na ugljik i uštede energije koja i inače čini okosnicu logike energetske uštede, ipak, te studije zanemarivale su neke točno određene socijalne aspekte. Sada je pak provedena nova studija, i to o energetske uštedama u periodu od 2014. – 2020. Kao prvo, pokazano je da porezi uvedeni prije desetak godina uglavnom nisu “ažurirani”, odnosno povećavani. Najnovija studija koju su proveli Regulatory Assistance Project i Stefan Scheuer Consulting istražila je detaljnije tu dinamiku poreza i energetske uštede, inače propisanu u članku 7. Direktive o energetske učinkovitosti (EED) u 28 zemalja članica EU. Studija je postavila pitanje “što bi se dogodilo ako bi sve zemlje besplatno pripisale sve poreze energije kao uštedu energije, bez obzira na njihov stvarni utjecaj?” Studija zaključuje da bi time članak 7. postao potpuno besmislen. Na papiru bi to moglo izbrisati potrebu za novom politikom energetske učinkovitosti. Ali na terenu bi se potrošnja energije i dalje povećavala. Revidirana Direktiva o energetske učinkovitosti sadrži važne zaštitne mjere utvrđene u studiji. Zakonodavci su dodali nove zahtjeve kako bi se osiguralo da porezne mjere doista donose nove i dodatne uštede energije. Ako se pravilno primijeni, to će ojačati stvarni doprinos Direktive ispunjenju ciljeva uštede energije u 2020. i 2030. godini.

Kompatibilne politike i nekompatibilni porezi

Nadalje, računovodstveni trikovi kojima je prvo 8, a potom 11 zemalja članica pokušalo prevariti EU svode se također na friziranje podataka od PDV-a na gorivo i druge slične mjere. Općenito promatrano, ako se politika dobro provede, ušteda energije kompatibilna je sa porezom na ugljik i sa drugim politikama energetske učinkovitosti jer može dovesti do širenja instrumenata implementacije mjera energetske učinkovitosti i smanjenja potrošnje i CO2 emisija. Teoretski, glavni učinci takvih politika trebali bi biti povećanje odgovornosti potrošača, ukidanje drugih oblika energetske subvencija i slično. Međutim, i dalje su na snazi brojne tržišne barijere što smanjuju učinkovitost investicija u sektore i onemogućuju

energetske uštede. To onemogućava svrsishodnu primjenu poreza, osim ako je on toliko visok da radi toga prisiljava korisnike na traženje drugih načina zadovoljavanja svojih potreba. Zbog toga neki istraživači sumnjaju u učinkovitost oporezivanja neobnovljivih izvora energije.

No, tu je i drugi aspekt oporezivanja koji promatra radi li se o progresivnom ili regresivnom porezu. PDV kao i drugi porezi na potrošnju u pravilu su regresivni i više pogađaju radničku klasu jer veći postotci njihovih primanja odlaze na ove oblike poreza. To znači na primjer, da će PDV na struju i toplanu više pogađati siromašne i izazvati štednju na grijanju kod siromašnih, ali ne i kod bogatijih. Stoga se u slučaju zadržavanja regresivnih poreza predlaže da se njihovi iznosi vrte najsiromašnijim društvenim klasama putem raznih socijalnih mjera ili putem izravnog povrata novca. Za punu učinkovitost – tu mjeru trebalo bi zadržati dokle god je na djelu porez na energiju. Međutim, treba voditi računa i o tome da porez na potrošnju ne snižava zapravo energetske potražnje, zbog toga se predlaže uvođenje mjera za redistribuciju prihoda od poreza, i to s obzirom na učinke redistribucije energetske potrošnje.

Premda možemo možda na trenutak odahnuti što je EU napokon počela ozbiljno shvaćati probleme klimatskih promjena, odnosno što trenutno postoji kritička politička svijest među europarlamentarcima, ipak treba imati na umu da je u zapadnoj Europi “korupcija” integrirana u sustav u obliku raznih lobija i donacija političkim kampanjama, a jedan od najsnažnijih u EU trenutno je plinsko-naftni lobi koji učinkovito sprečava razne oblike nameta na fosilna goriva. Stoga je pitanje energetske učinkovitosti u EU na pragu 2020. godine postalo pitanje snage europske demokracije, kao i snage radničke klase koja je motor te demokracije, da se opre kapitalu, ovdje prisutnom u avataru naftnih i plinskih kompanija.

Izvor: bilten.org